

Eduskuntatalo

Eduskuntatalo (ruots. *Riksdagshuset*) on Arkadianmäellä Etu-Töölön kaupunginosassa Helsingin keskustassa sijaitseva rakennus, jossa Suomen eduskunta kokoontuu. Eduskuntatalo on Helsingin pääkadun Mannerheimintien varrella, osoitteessa Mannerheimintie 30.

Sisällysluettelo

Rakennushistoria

- Eduskuntatalo 1931
- Laajennusosat 1978
- Lisärakennus 2004
- Peruskorjaus 2015–2017

Eduskuntatalon arkkitehtuuri

Sisätilat ja toiminnot kerroksittain

- Ensimmäinen kerros
- Toinen kerros
- Kolmas kerros
- Neljäs kerros
- Viides ja kuudes kerros

Presidenttien patsaat

Katso myös

Lähteet

- Kirjallisuus
- Viitteet

Aiheesta muualla

Eduskuntatalo Riksdagshuset

Eduskuntatalo

Osoite	<u>Mannerheimintie 30</u>
Sijainti	<u>Etu-Töölö, Helsinki</u>
Koordinaatit	<u>60°10′21″N, 024°55′59″E﻿ (https://geohack.toolforge.org/geohack.php?language=fi&pagename=Eduskuntatalo&params=60_10_21_N_024_55_59_E_type:landmark_region:FI-18)</u>
Valmistumisvuosi	<u>7. maaliskuuta 1931</u>
Suunnittelija	<u>J. S. Sirén</u>
Rakennuttaja	<u>Suomen valtio</u>
Käyttäjä	<u>Eduskunta</u>
Tyylisuunta	<u>1920-luvun klassismi</u>
Julkisivumateriaali	<u>graniitti</u>
Korkeus	<u>25 m</u>

Lisää rakennusartikkeleita **Arkkitehtuurin teemasivulla**

Rakennushistoria

Eduskuntatalo 1931

Suomen ensimmäinen yksikamarinen eduskunta valittiin keväällä 1907. Säätyvaltiopäivien vanhat kokoontumispaikat Säädytalo ja Ritarihuone olivat liian pieniä 200-jäsenistä eduskuntaa varten, joten 1908 järjestettiin arkkitehtikilpailu uuden eduskuntatalon rakentamisesta. Kilpailun voitti Eliel Saarinen, joka oli suunnitellut Tähtitorninmäelle massiivisen kansallisromanttisen parlamenttirakennuksen. Saarisen suunnitelmaa ei kuitenkaan koskaan ryhdytty toteuttamaan.^[1]

Eduskunta toimi 1930-luvun alkuun tilapäistiloissa. Vuodet 1907–1910 istunnot pidettiin Helsingin VPK:n talossa Hakasalmenkadulla (nyk. Keskuskatu) ja 1910–1930 Heimolan talossa Hallituskadulla (nykyisin Yliopistonkatu) Vuorikadun kulmassa.^[2] Molemmat rakennukset on sittemmin purettu. Valiokunnat sekä eduskunnan hallinto-osasto ja kirjasto toimivat Säädytälössä, jonka laajentamista eduskuntataloksi pidettiin pitkään yhtenä vaihtoehtona.

Vuonna 1918 asetettiin komitea pohtimaan juuri itsenäistyneen maan uusien hallintorakennusten sijoittamista Helsingin keskustaan Unioninkadulle (Komiteanmietintö N:o 2/1920). Komitean sihteerinä toiminut arkkitehti J. S. Sirén luonnosteli tuolloin ensimmäisen hahmotelmansa Suomen uudeksi eduskuntataloksi, mikä jo ennakoiki sittemmin toteutunutta julkisivua pylväsrivistöineen.^[3] Tämäkään suunnitelma ei johtanut toimenpiteisiin.

Vuonna 1924 järjestettiin kilpailu eduskuntatalon sijainnista. Paikaksi valittiin Unioninkadun sijaan kallioinen Arkadianmäki Lätisen viertotien (nyk. Mannerheimintie) varrella Etu-Töölössä. Seuraavana vuonna järjestettiin eduskuntatalon suunnittelukilpailu, jossa voiton vei arkkitehtitoimisto Borg–Sirén–Åberg ehdotuksellaan Oratoribus (latinaa, tarkoittaa Puhujille). Kilpailuehdotuksen varsinainen laatija, J. S. Sirén, sai lopullisen suunnittelutyön hoidettavakseen. Talon rakennustyöt aloitettiin 1926 ja se valmistui vuonna 1931. Käyttöön Eduskuntatalo vihittiin 7. maaliskuuta 1931.^[2]

Koko suunnittelu- ja rakennustyön ajan Sirénin lähin apulainen oli arkkitehti Arvo Muroma. Suunnittelua varten perustetussa piirustuskonttorissa työskentelivät myös arkkitehdit Hugo Borgström, Risto Luukkonen sekä Sirkka Koskela. Rakennustyömaan vastaavina mestareina toimivat aluksi Kaarlo Angervuori ja myöhemmin Oskari Tuominen.

Laajennusosat 1978

Toisen maailmansodan jälkeen eduskunnan työkenttä laajeni ja monipuolistui ja se alkoi kärsiä pahenevasta tilapulasta. Kahden tai neljän edustajan yhteishuoneissa työskennelleille kansanedustajille haluttiin saada omat työhuoneet, ja lisäksi paisunut hallinto sekä kirjasto tarvitsivat lisätiloja. Suunnittelukilpailu rakennuksen laajentamisesta järjestettiin vuonna 1970, ja Arkkitehtitoimisto Pitkänen, Laiho & Raunion suunnittelema kolmiosainen laajennus valmistui vuonna 1978.^[2]

Laajennusosat suunniteltiin siten, että ne sulautuivat ympäristöönsä eivätkä muuttaneet Eduskuntatalon ulkonäköä. Päärakennuksen molemmille puolille, Sirénin suunnitteleminen henkilökunnan asuntosiipien taakse, rakennettiin matalat A- ja B-rakennukset, joihin sijoitettiin kansanedustajien työhuoneita. Lisäksi eteläisessä A-rakennuksessa ovat lähetystöjen vastaanottotilat ja auditorio sekä pohjoisessa B-rakennuksessa eduskunnan maineikkaat saunatilat. Päärakennuksen takana on puolikaaren muotoinen kirjasto- ja hallintorakennus (C-rakennus). Päärakennuksen ja C-rakennuksen väliin jää Puhemiehenaukioksi nimetty puolipyöreä aukio.^[2]

Eduskuntatalon julkisivua.

Ilmakuva eduskuntatalosta vuonna 2020. Kuvassa näkyvät sivuille rakennetut matalammat laajennusosat.

Ilmakuva eduskuntatalosta vuonna 2020. Kuvassa näkyvät sivuille rakennetut matalammat laajennusosat.

Eduskuntatalo peruskorjattiin vuosina 1979–1985. 1980-luvun alussa C-rakennuksen vieressä sijaitseva Hilding Ekelundin suunnittelema Kaupunkiliiton talo siirtyi eduskunnan työhuone- ja kokoustiloiksi (D-rakennus).^[2]

Lisärakennus 2004

Pääartikkeli: Pikkuparlamentti

Edelleen lisätilan tarpeessa järjestettiin vuosina 1998–2000 suunnittelukilpailu eduskunnan lisärakennuksesta, joka valmistui vuonna 2004 ja jolle vuonna 2006 annettiin nimi Pikkuparlamentti.^[4]

Peruskorjaus 2015–2017

Eduskuntatalon peruskorjaus käynnissä syksyllä 2015.

Eduskunnan käytössä olevat eri kiinteistöt peruskorjattiin vuosina 2007-2017. Itse Eduskuntatalon peruskorjaus alkoi keväällä 2015. Viimeinen peruskorjausta edeltävä täysistunto Eduskuntatalossa pidettiin 14. maaliskuuta 2015.^[5] Päärakennusremontin ajan eduskunta kokoontui väistötiloissa viereisen Sibelius-Akatemian konserttisalissa.^[6] Tavoitteena oli saada korjaustyöt valmiiksi vuoteen 2017 mennessä, jolloin vietetään Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlaa.^[7]

Ensimmäistä kertaa Eduskuntatalon talotekniikkaa ja rakennetta peruskorjattiin kokonaisuutena.^[6] Talotekniikka, vesi- ja viemäriputket, lämmitysjärjestelmät ja ilmanvaihto uusittiin kokonaan. Samoin vesikatto uusittiin, ikkunat korjattiin ja neljän sisäpihan julkisivut remontoitiin. Myös portaat kunnostettiin, sisäpuolisia pintarakenteita konservoitiin ja rakennuksen alle louhittiin uusia tiloja.^[6] Remontissa pyrittiin palauttamaan sisätilojen vanhat värisävyt ja istuntosalin pronssiveistokset vaihdettiin takaisin alkuperäisiin kullattuihin kipsiveistoksiin.^[8] Myös Eduskuntatalon alkuperäiset huonekalut, ovet ja muu irtaimisto kunnostettiin.^[9]

Peruskorjauksen kokonaiskustannusten arvioitiin olevan 273 miljoonaa euroa. Kustannusarvio kolminkertaistui vuodesta 2007.^[6]

Peruskorjaus valmistui elokuussa 2017, ja kansanedustajat aloittivat syysistuntokauden 5. syyskuuta 2017 peruskorjatussa Eduskuntatalossa.^[10]

Eduskuntatalon arkkitehtuuri

Eduskuntatalo edustaa pohjoismaista 1920-luvun klassismia. Talon suunnittelija J. S. Sirén sovelsi antiikin kreikkalais-roomalaisen arkkitehtuurin muotokieltä antamaan rakennukselle monumentaalisuutta, jonka tuli symbolisoida vahvaa valtiota, demokraattista kansanvaltaa ja kansanyhteisyyttä.^[11] Rakennuksen suunnittelu sai vaikutteita muun muassa Berliinissä sijaitsevista Saksan valtiopäivätalosta ja Altes Museumin rakennuksesta. Myös Tukholman konserttitalo toimi eräänä esikuvana.

Rakennus on 25 metriä korkea ja siinä on kuusi kerrosta. Tunnusomaista massiiviselle kuutiomaiselle rakennukselle on pääjulkisivun mahtava pylväsportiikki ja sen eteen levittäytyvä avoportaisto. Pylväsrivin neljätoista pylvästä kohoaa Eduskuntatalon neljännen kerroksen korkeudelle. Pylväiden koristelu noudattaa niin sanottua korinttilaista tyyliä. Niiden voimakkaasti tyylitellyt kapiteelit suunnitteli kuvanveistäjä Gunnar Finne. Pylväät kannattelevat palkistoa ja attikaa, joka on rakennuksen viidennen kerroksen kohdalla

pyöreine ikkunoineen. Koko pääfasadin levyisten portaiden kummallakin puolella on symmetrisesti terassimaiset korkein kaari-ikkunoin varustetut siipirakennukset, joihin sijoitettiin muun muassa palveluskunnan tiloja ja asuntoja. Siipirakennuksiin liittyy myös lehteriyleisön sisäänkäynnit alaspäin levenevine oviaukkoineen, jotka ovat muistuma egyptiläisestä temppleriarkkitehtuurista. Symmetria hallitsee kaikkea niin ulko- kuin sisätiloissakin.^[12]

Pylväskapiteelit ovat kuvanveistäjä Gunnar Finnen käsialaa.

Eduskuntatalon julkisivujen ulkoverhoilussa käytettiin kotimaista Kalvolan punertavanharmaata graniittia, jonka katsottiin ilmentävän hyvin rakennuksen lujaa kansallista luonnetta. Julkisivujen friisien klassistiset koristeaiheet samoin kuin pääfasadin ikkunoiden ja ovien yläpuolella olevat tyyllitellyt leijonapäät pohjautuivat Gunnar Finnen luonnoksiin. Talon graniittitöitä on pidetty suomalaisten kivenhakkaajien mestarinäytteenä.^[13]

Lehteriyleisön entiset sisäänkäynnit ovat pääportaiden molemmin puolin.

Eduskuntatalon tärkeimmän ja keskeisimmän tilan, täysistuntosalin, J. S. Sirén sijoitti rakennuksen keskelle ikään kuin graniittimuurien suojaan. Täysympyrän muotoinen syliinterimäinen istuntosali oli aikanaan parlamenttirakennuksissa uutuus.^[14] Luonnonvalo saliin tulee kupolikatossa olevasta lanterniinityyppisestä kattoikkunasta. Rakennuskompleksin keskellä olevaa istuntosalia ja sen vieressä olevia ahtaita valopihoja kiertävät rakennuksen neljään siipeen sijoitetut muut huonetilat. Istuntosalista on suora yhteys Valtiosaliin rakennuksen julkisivun puolella. Tämä istuntosalin etuhalli, kuten Sirén itse kuvasi, ”on oivallisesti käytettävissä edustustarkoituksia, suuria vastaanottoja ym. tilaisuuksia varten, ja galapukujen loistolle ovat salin hillitty väriakordi ja nousevat suhteet tällöin hyvänä taustana”.^[15] Sisätilojen väriytyksen Sirén oli suunnitellut yhdessä taidemaalari Bruno Tuukkasen kanssa.

Sisätilojen art deco -koristelua.

J. S. Sirén halusi suunnitella talosta kokonaistaideteoksen, jossa arkkitehtuuri, sisustus väreineen ja materiaaleineen, kalusteet sekä seinien maalaus- ja reliefikoristelu muodostivat tyyllisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Eri tilojen ja toimintojen paikka eduskunnan hierarkiassa määräsi niiden sisustuksen yleisilmeen.^[16] Juhlavin ulkoasu oli istunto- ja Valtiosalilla sekä suuren valiokunnan huoneella. Klassistinen tyyli oli vallitsevana, mutta sen ohella myös ajankohdalle ominaiset modernit tyyliyrkimykset jättivät jälkensä kokonaisuuteen.^[17] Näin esimerkiksi kahvilasalissa – Sirénin mukaan ”parlamenttimme yksi kaikkein tärkeimpiä huonetiloja”^[18] – vallitsi kromatun metallikaluston funktionalismi, ja art deco -muotoilua on nähtävissä porraskaiteissa, hissioivissa ja lattiamosaikkeissa. Kun pyöreässä istuntosalissa juhlaan tunnelmaa luovat kattokupolia kannattelevat korinttilaiset pylväät sekä Wäinö Aaltosen muovailemat Työ ja tulevaisuus -veistossarjan vertauskuvalliset alastomat vartalohahmot (Raivaaja, Henkinen työ, Tulevaisuus, Usko ja Sadonkorjaaja)^[19], niin toisaalta talosta löytyy myös kepeää humoristista koristelua. Kahvilassa olevassa Gunnar Finnen reliefissä hoivataan kruununsa menettänyttä Suomen leijonaa ja suuren valiokunnan

huoneessa seinäkaapiston puuovissa ahertavat Hannes Autereen veistämät naivistiset hahmot kotimaisissa perinneammateissaan.^[20] Armeijaan ja aseisiin viittaava kuvasto jätettiin kokonaan pois Eduskuntatalon koristelussa, minkä on tulkittu liittyvän sisällissodan jälkeiseen eheyttämispolitiikkaan.^[21]

Sisustuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistui taiteilijoiden, muotoilijoiden ja käsityöläisten monikymmenpäinen joukko. Huonekaluja uuteen taloon piirsivät J. S. Sirénin ohella Arttu Brummer, Werner West, Elsa Arokallio, Birger Hahl, Rafael Blomstedt, Arvo Muroma, Hugo Borgström ja Elna Kiljander. Sisustustekstiilejä suunnittelivat tekstiilitaiteilijat Maija Kansanen, Greta Skogster, Eva Brummer, Eva Anttila ja Marianne Strengell. Sisätilojen veisto- ja maalauskoristelusta vastasivat Gunnar Finnen ja Wäinö Aaltosen ohella kuvanveistäjät Johannes Haapasalo, Carl Wilhelms ja Hannes Autere sekä taidemaalari Bruno Tuukkanen. Sirén itse suunnitteli Eduskuntatalon kaikki valaisimet.^{[22][23]}

Teknisiltä ratkaisuiltaan (esimerkiksi lämmitysjärjestelmä, keittiökalusteet, puhelinkeskus, hissit ja täysistuntosalin akustiikka) Eduskuntatalo edusti valmistuessaan aikansa huippua.

Sisätilat ja toiminnot kerroksittain

Eduskuntatalossa on kuusi kerrosta sekä maanalaisia tiloja.

Ensimmäinen kerros

Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee pääaula, jonka molemmissa päissä ovat hissiaulat sekä ylempiin kerroksiin johtavat marmoriportaikot. Aulan takana ovat Eduskuntaravintola, puhemiehen edustustilat sekä useita palveluyksiköitä, muun muassa tietopalvelu ja sanomalehtisali (virall. kansanedustajien lukusali).^[2] Alkuaan myös Eduskunnan kirjasto toimi rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa.

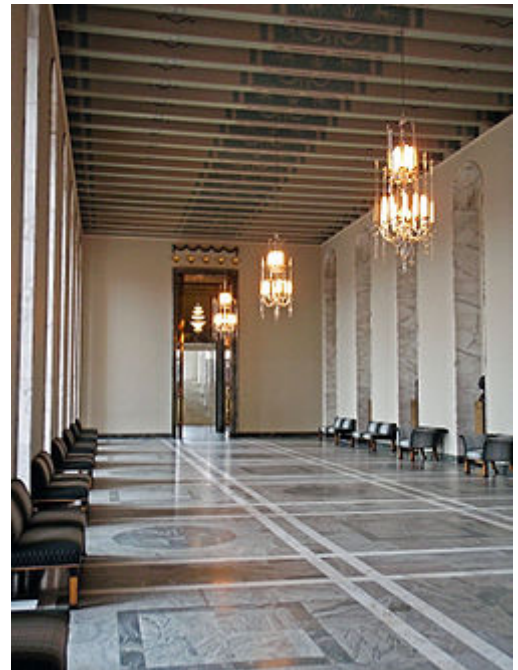
Toinen kerros

Toinen kerros on Eduskuntatalon pääkerros, jossa sijaitsevat sen tärkeimmät tilat. Sen keskuksena on pyöreä täysistuntosali, jota rakennuksen neljä siipeä reunustavat.^[2]

Istuntosalissa eduskunta pitää täysistuntonsa. Sali on muodoltaan pyöreä, halkaisijaltaan 25 metriä ja korkeudeltaan 24 metriä. Lähes koko rakennuksen läpi pystysuunnassa ulottuva sali saa luonnonvalon pyöreästä lanternimaisesta kattoikkunasta.

Istuntosali on paikka, johon saavat täysistunnon aikana mennä vain kansanedustajat ja istunnossa työskentelevät virkamiehet. Jos ministeri ei ole kansanedustaja, hän saa olla vain ministeriaitiossa.^[24]

Istuntosalin kalustus on tehty pähkinänruskeasta palisanteripuusta^[25] (jonka kaupp nimi jakaranda on harhaanjohtavasti sama kuin täysin erilaisen jakarandapuun) ja sommiteltu tiukan symmetrisesti. Kansanedustajien paikat on ryhmitelty puolikaaren muotoon siten, että

Valtiosali.

Eduskuntatalon istuntosali peruskorjauksen jälkeisessä asussaan vuonna 2017.

puhemiehestä katsoen vasemmalla istuvat vasemmistoryhmien edustajat, keskellä keskiryhmien ja oikealla puolella oikeistoryhmien edustajat. Salin länsireunalla on puhemiehen koroke, jolta istuva puhemies tai varapuhemies johtaa eduskunnan istuntoja. Korokkeen edessä on pyöreä, matalalla aidalla muusta salista erotettu pöytä sihteerien ja ennen myös pikakirjoittajien työskentelyä varten. Puhemiehen korokkeen molemmin puolin ovat puhujankorokkeet, joilta kansanedustajat pitävät viralliset puheensa istuntojen aikana. Kummankin korokkeen etuseinämään on kiinnitetty hopeoidusta messingistä valmistetut uurnat. Niitä käytetään salissa suoritettavissa lippuäänestyksissä (lähinnä puhemiehistön valinnassa, vuoteen 1988 myös presidentinvaaleissa). Puhujankorokkeiden molemmilla puolilla on leveät aitiot. Salista katsoen oikeanpuoleinen on hallituksen aitio ja vasemmanpuoleinen virkamiesten aitio. Aitioiden yläpuolella ovat äänestystaulut, joiden kautta ilmoitetaan salissa suoritettavien elektronisten äänestysten tulos.

Hissiaulojen lattiamosaikkia.

Julkisivun puoleisessa itäsiivessä eli pääaulan yläpuolella on Valtiosali. Valtiosalissa on ovi istuntosaliin ja virallisissa tilaisuuksissa se toimii eduskunnan juhlasalina. Eteläsiivessä on Eduskuntatalon kahvila. Länsisiipi on puhemiehistön käytössä: sen läpi kulkee puhemiehen käytävä, jonka varrella ovat eduskunnan puhemiehen ja kummankin varapuhemiehen työhuoneet sekä puhemiesneuvoston kokoushuone. Pohjoissiipi puolestaan on hallituksen käytössä, ja siinä sijaitsevat hallituksen kokoushuone ja vastaanottohuone sekä pääministerin huone.

Kolmas kerros

Kolmannessa kerroksessa on virkamiesten työhuoneita ja tiedotusvälineiden tilat, joista on käynti istuntosalin alalehterillä sijaitsevalle lehdistöparvelle. Kerroksessa toimii myös osa valiokunnista.^[2]

Neljäs kerros

Neljäs kerros on varsinainen valiokuntakerros, jossa sijaitsee myös entinen suuren valiokunnan kokoushuone. Huone on nykyisin valtionvarainvaliokunnan käytössä suuren valiokunnan siirryttyä Pikkuparlamenttiin.^[2]

Viides ja kuudes kerros

Viidennessä ja kuudennessa kerroksessa sijaitsevat eduskuntaryhmien tilat, kokoushuoneet ja toimistot.^[2]

Presidenttien patsaat

Suomen tasavallan presidenttien patsaista pääosa on pyritty sijoittamaan Eduskuntatalon läheisyyteen. Talon edessä olevalla pihanurmikolla sijaitsevat Wäinö Aaltosen toteuttamat K. J. Ståhlbergin patsas (1959)^[26] ja P. E. Svinhufvudin patsas (1961),^[27] joista ensin mainittu on pohjoisella ja jälkimmäinen eteläisellä sivustalla. Samassa korttelissa välittömästi Eduskuntatalon pohjoispuolella olevassa Eduskuntapuistossa on Kalervo Kallion veistämä Kyösti Kallion patsas (1962)^[28]. Myös marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsas (1960), J. K. Paasikiven muistomerkki (1980) ja Urho Kekkosen muistomerkki (2000) ovat näköetäisyydellä rakennuksesta.

Katso myös

- [Eduskuntatalon pommi-isku 1950](#)

Lähteet

Kirjallisuus

- Hakala-Zilliacus, Liisa-Maria: *Suomen Eduskuntatalo: Kokonaistaideteos, itsenäisyysmonumentti ja kansallisen sovinnon representaatio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2002. ISBN 951-746-387-1.
- Lindgren, Liisa: *Eduskunnan talot ja taide*. Eduskunta 10/2019. Helsinki: Eduskunta: Eduskuntatiedotus, 2019. ISSN 1799-0041 (<http://www.worldcat.org/issn/1799-0041>).
- Nikula, Riitta: *Klassismi maailmansotien välisen ajan suomalaisessa arkkitehtuurissa*. Julkaisussa: Kivettyneet ihanteet. Klassismin nousu maailmansotien välisessä Euroopassa (toim. Marja Härmänmaa ja Timo Vihavainen). Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 2000. ISBN 951-796-214-2.
- Sirén, J. S.: ”Suomen eduskuntatalo. Arkkitehtoninen selostus”, *Suomen eduskuntatalo*, s. 87–103. Toimittanut Väinö Hakkila. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kivi, 1938.

Viitteet

1. Perälä, Reijo: [Eduskunta saa uuden talon \(http://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/eduskunta-sa-a-uuden-talon\)](http://yle.fi/aihe/artikkeli/2006/09/08/eduskunta-sa-a-uuden-talon) *Elävä arkisto*. Yle. Viitattu 14.3.2015.
2. [Eduskuntatalo \(http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/eduskuntatalo.htm\)](http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/eduskuntatalo.htm) (htx) Eduskunta. Viitattu 27.7.2010.
3. Nikula s. 331-332
4. [Pikkuparlamentti \(http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/lisarakennus.htm\)](http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/lisarakennus.htm) Eduskunta. Viitattu 27.7.2010.
5. [Eduskunnan kiinteistöjen peruskorjaus \(https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/peruskorjaus/Sivut/default.aspx\)](https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/peruskorjaus/Sivut/default.aspx) Eduskunta. Viitattu 26.8.2016.
6. [Eduskunnan remontista tulossa huippukallis \(http://www.kauppalehti.fi/uutiset/eduskunnan-remontista-tulossa-huippukallis/hbgagXMb\)](http://www.kauppalehti.fi/uutiset/eduskunnan-remontista-tulossa-huippukallis/hbgagXMb) *Kauppalehti*. 20.11.2015. Viitattu 26.8.2016.
7. [Eduskunnan kiinteistöjen peruskorjaushanke \(http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/ajankohtaista/peruskorjaus/index.htm\)](http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/ajankohtaista/peruskorjaus/index.htm) Eduskunta. Viitattu 30.8.2012.
8. [Eduskuntatalon peruskorjaus puolessa välissä \(http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/eduskuntatalon-peruskorjaus-puolessa-valissa-purkutoiden-yhteydessa-loytyi-lahinna-kattovuot-oja-ja-tyhja-viinapulloja/5890714\)](http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/eduskuntatalon-peruskorjaus-puolessa-valissa-purkutoiden-yhteydessa-loytyi-lahinna-kattovuot-oja-ja-tyhja-viinapulloja/5890714) *MTV*. 12.5.2016. Viitattu 26.8.2016.
9. Lehto, Mika: [Kansanedustajat jättivät ikävän yllätyksen Eduskuntatalon arvopöytiin \(http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000001177571.html\)](http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000001177571.html) *Iltasanomat*. 12.5.2016. Viitattu 26.8.2016.
10. [Eduskunta paljasti vihdoin istuntosalin veistokset. \(https://yle.fi/uutiset/3-9814103\)](https://yle.fi/uutiset/3-9814103) Yle uutiset 4.9.2017
11. Hakala-Zilliacus, s. 312–313.
12. Hakala-Zilliacus, s. 139–146.
13. Hakala-Zilliacus, s. 118.
14. Hakala-Zilliacus, s. 165.
15. Sirén, s. 93.

16. Hakala-Zilliacus, s. 154.
17. Hakala-Zilliacus, s. 269–271.
18. Sirén, s. 99.
19. Wäinö Aaltonen: Henkinen työ, Raivaaja ja Tulevaisuus (<http://www.turku.fi/vapaa-aika/museo/kokoelmat/ulkoveistokset/waino-aaltonen-henkinen-tyo-raivaaja-ja-tulevaisuus>) Wäinö Aaltosen museo. Viitattu 11.12.2015.
20. Sirén, s. 99–102.
21. Hakala-Zilliacus, s. 321.
22. Hakala-Zilliacus, s. 278, 283 ja 297.
23. Lindgren, s. 10-15.
24. Mikael Hidén, Helena Honka-Hallila, Eduskunta: *Miten eduskunta toimii*, s. 236. Helsinki: Edita, 2006. ISBN 9789513745462.
25. Eduskunnan intendentti Liisa-Maria Hakala-Zilliacus: "Rion palisanteri". YLE Teema 22.8.2014
26. K. J. Ståhlberg (<http://taidemuseo.hel.fi/suomi/veisto/veistossivu.html?id=128&sortby=statue>) Helsingin taidemuseon Julkiset veistokset -tietokanta. Viitattu 2.5.2018.
27. P. E. Svinhufvud (<http://taidemuseo.hel.fi/suomi/veisto/veistossivu.html?id=214&sortby=statue>) Helsingin taidemuseon Julkiset veistokset -tietokanta. Viitattu 2.5.2018.
28. Kyösti Kallion muistopatsas (<http://taidemuseo.hel.fi/suomi/veisto/veistossivu.html?id=154&sortby=statue>) Helsingin taidemuseon Julkiset veistokset -tietokanta. Viitattu 2.5.2018.

Aiheesta muualla

- Kuvia tai muita tiedostoja aiheesta **Eduskuntatalo** Wikimedia Commonsissa
- [Eduskuntatalo](http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/eduskuntatalo.htm). (<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/tervetuloa/eduskuntatalo.htm>)
- [Bruno Tuukkasen kädenjalki](http://museokatu.com/historia/orfeus-lasimaalaus/bruno-tuukkasen-kadenjalki/). (<http://museokatu.com/historia/orfeus-lasimaalaus/bruno-tuukkasen-kadenjalki/>)
- [Riksdagshuset](https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-170045-Riksdagshuset) (<https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-170045-Riksdagshuset>) hakuteoksessa *Uppslagsverket Finland* (2012). (ruotsiksi)
- [Eduskuntatalomme rakennushankkeet](https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/889537?page=18). Piirustuskilpailun tulokset, Suomen Kuvalehti, 28.06.1924, nro 26, s. 18, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot (<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/889537?page=18>)
- [Kuvia uudesta eduskuntatalosta: itsenäisyytemme uljas muistomerkki](https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/888916?page=23), Suomen Kuvalehti, 07.02.1931, nro 6, s. 23, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot (<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/888916?page=23>)
- [On sekin jo jotakin: Eduskuntataloon on upponnut 6,5 miljoonaa kiloa graniittia - Kalvolasta tuotua, Hämeenlinnassa nakuteltua](https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/888920?page=22), Suomen Kuvalehti, 07.03.1931, nro 10, s. 22, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot (<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/888920?page=22>)

Noudettu kohteesta "<https://fi.wikipedia.org/w/index.php?title=Eduskuntatalo&oldid=20223620>"

Sivua on viimeksi muutettu 10. tammikuuta 2022 kello 20.40.

Teksti on saatavilla Creative Commons Attribution/Share-Alike -lisenssillä; lisäehtoja voi sisältyä. Katso käyttöehdot. Wikipedia® on Wikimedia Foundationin rekisteröimä tavaramerkki. Ongelma artikkelissa?

